

SINTEZA RECOMANDĂRILOR

**privind proiectul de Hotărâre al Consiliului de Administrație al ANRCETI
privind identificarea pieței accesului utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, la
posturi
fixe din rețeaua publică de telefonie și desemnarea S.A.”Moldtelecom” cu putere
semnificativă pe această piață**

și

**Analiza pieței accesului utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, la posturi fixe din
rețeaua publică de telefonie**

Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației (ANRCETI) a expus pentru consultare publică în perioada 11.09.2013 -26.09.2013 următoarele documente:

- proiectul Analizei pieței accesului utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, la posturi fixe din rețeaua publică de telefonie (Piața 1), și
- proiectul Hotărârii Consiliului de Administrație al ANRCETI privind identificarea pieței accesului utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, la posturi fixe din rețeaua publică de telefonie și desemnarea S.A.”Moldtelecom” drept furnizor cu putere semnificativă pe această piață.

În adresa ANRCETI au parvenit comentarii și recomandări din partea S.A.,”Moldtelecom” și SRL,,Arax-Impex”.

I. Comentariile și propunerile S.A.”Moldtelecom”

Comentariul Moldtelecom :

Examinând Raportul de Analiză a pieței nr. 1, expus spre consultare publică pe pagina web a ANRCETI, sunt remarcabile concluziile și constatările Agenției, în special că serviciile de acces și serviciile de apeluri nu fac parte din aceeași piață relevantă a produsului, definită și identificată în documentul menționat mai sus. Totodată Agenția a stabilit, că din punct de vedere al *cererii*, serviciile de acces și serviciile de apeluri prezintă funcționalități diferite, iar din punct de vedere al *ofertei* aceste servicii nu sunt substituibile, astfel încât nu se justifică includerea lor într-o singură piață relevantă a produsului.

ANRCETI : Nu se acceptă

În analiza pieței 1 iterația II ANRCETI a constatat că piața relevantă a produsului nu include serviciile de apeluri și a concluzionat că piața relevantă a produsului este următoarea:

Piața accesul utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, la posturi fixe din rețeaua publică de telefonie care cuprinde serviciile de acces la posturi fixe la rețeaua publică de telefonie furnizate prin intermediul liniilor analogice PSTN, liniilor de tip ISDN PRI și BRI, VoIP de bandă largă, precum și serviciile de acces la posturi fixe furnizate de către furnizorii de rețele publice de comunicații electronice mobile terestre (CDMA fix).

Totodată, ținând cont de necesitatea impunerii obligației de control al tarifelor cu amănuntul pe piața relevantă și având în vedere că practicile comerciale deseori nu divizează serviciile de acces de serviciile de apeluri (cum este și în cazul S.A.”Moldtelecom”), ANRCETI a găsit necesar că acest control trebuie să țină în mare parte cont și de serviciile de apeluri.

Menționăm că concluzia de la iterația II nu diferă de concluzia ANRCETI din Analiza pieței 1 efectuată în prima iterație.

Comentariul Moldtelecom :

Totodată, este relevant faptul că tendințele globale de pe piața comunicațiilor electronice se identifică și pe plan național, și anume: declinul pieței de telefonie fixă, scăderea ponderii telefoniei fixe ca urmare a presiunilor concurențiale atât directe, cât și indirecte, exercitate îndeosebi din partea operatorilor de rețele mobile de telefonie, care dețin poziția de lider pe piața serviciilor de comunicații electronice în funcție de numărul de utilizatori ai serviciului de telefonie publică, trafic telefonic, venituri, puterea de contracarare a cumpărătorilor, costurile schimbării furnizorilor, convergența tehnologiilor și serviciilor, dezvoltarea rețelelor 3G și 4G (LTE) etc.

În contextul celor expuse mai sus, considerăm necesar definirea și identificarea pieței serviciilor de apeluri, ce ar îngloba serviciile de apeluri realizate, utilizând resursele naționale de numerotare alocate pentru serviciile de telefonie furnizate prin rețelele publice de comunicații electronice (atât rețele publice de telefonie fixă, cit și rețele publice de telefonie mobilă). Ținem să remarcăm că, luând în considerație principiul neutralității tehnologice, nu există caracteristici funcționale care să determine necesitatea segmentării pieței serviciilor de apeluri (voce) în funcție de mediul de transmisie utilizat (rețea fixă sau rețea mobilă).

ANRCETI : Nu se acceptă

Proiectul expus de ANRCETI pentru consultare publică este *Analiza pieței accesului utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, la posturi fixe din rețeaua publică de telefonie*, nu însă și analiza pieței apelurilor.

Totodată, având în vedere că prin Legea nr. 168-XVI din 15 iunie 2006, autoritățile publice au obligația de a transpune legislația și bunele practici de reglementare ale Uniunii Europene în actele de reglementare naționale, *mutatis mutandis* această misiune este aplicabilă și reglementărilor *ex-ante* ale ANRCETI, în acest sens este notabil că piața menționată este cuprinsă și de Recomandarea Comisiei 2007/879/CE din 17 decembrie 2007 (Piața 1).

II. Comentariile și propunerile „Arax-Impex” SRL

Comentariul Arax-Impex :

Primul comentariu vizează excluderea din Analiză a criteriului "Nivelul profitului". În opinia noastră acesta este unul din elementele determinante care poate să stabilească poziția dominantă pe piață a unui furnizor. Prin urmare, este neclară decizia Agenției de a renunța la analizarea acestui parametru. Atâta timp cât nu există o concluzie care ar demonstra contrariul există percepția că Moldtelecom ar putea avea o poziție dominantă și prin prisma profiturilor obținute. Necesitatea examinării acestui criteriu este determinată și prin prisma excluderii ipotezei existenței altor furnizori care ar putea avea un nivel mai eficient al rentabilității capitalului în raport cu Moldtelecom. Din punctul nostru de vedere, Agenția urmează să facă o analiză profundă a profitului obținut de Moldtelecom pe piața cu amănuntul, dar și a originii veniturilor Moldtelecom, care îi asigură menținerea balanței pozitive a profitului. Suntem fermi convinși că lipsa acestui criteriu înrăutățește calitatea Analizei efectuate. Lipsa acestuia fiind privită ca o evitare din partea Agenției de a recunoaște public că Moldtelecom obține extraprofituri din terminația traficului internațional. Pe parcursul analizei Agenția aduce argumente că Moldtelecom nu își acoperă pe deplin cheltuielile suportate pentru o linie de abonat și că această activitate este una subcosturi. În aceste circumstanțe, este cazul ca Agenția să aducă cifrele necesare care ar demonstra cele invocate. Aici ne referim la indicii de profit obținuți de Moldtelecom din activitatea cu amănuntul și indicii obținuți de Moldtelecom din furnizarea serviciilor internaționale de intrare, care este trendul profitului operațional înregistrat de Moldtelecom, din ce resurse și prin ce metode sunt compensate pierderile înregistrate, există oare alți furnizori care au o structură a profitului ce poate determina declararea acestui furnizor ca având poziție dominantă.

În opinia noastră, situația în care Moldtelecom și restul furnizorilor suportă pierderi din activitatea desfășurată cu amănuntul pe piața accesului utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, la posturi fixe, va dura atâta timp cât nu vor fi aplicate pe deplin remediile impuse pe Piața 3, privind nediscriminare prin preț a traficului de terminare în funcție de origine. Excluderea acestor practici nocive vor duce la excluderea subvenționării încrucișate a serviciilor și la dispariția posibilității de compensare a pierderilor prin tarife înalte pentru terminația traficului astfel, furnizorii fiind puși într-un mediu concurențial sănătos și echitabil de dezvoltare a afacerii.

Drept urmare, solicităm ca Agenția să reintroducă, respectiv să analizeze în cadrul respectivei piețe, inclusiv criteriul nivelului de profitabilitate, cu reflectarea concluziilor deduse din precedentul exercițiu de investigare a pieții.

ANRCETI: Nu se acceptă

ANRCETI notează că serviciile de terminație țin de altă piață relevantă cu ridicata (piața 3). Atât în analiza din prima iterație, cât și în analiza de piață în iterația II, ANRCETI a

arătat că S.A."Moldtelecom" susține o activitate cu amănuntul de telefonie fixă neprofitabilă în pofida puterii sale de piață, cauza fiind reglementarea istorică a acestor servicii. Prin urmare, profitul/pierderile S.A."Moldtelecom" de pe piața cu amănuntul analizată sunt în mare parte condiționate de modul cum are loc stabilirea tarifelor pe piața dată (reglementate istoric), acest factor fiind analizat în pct.3.2.7 al Analizei (Circumstanțele care determină stabilirea prețurilor pe piață).

De asemenea, menționăm că în cadrul Analizei pieței în prima iterație ANRCETI a ajuns la concluzia că "Nivelul profitului" nu este un criteriu care capătă semnificație la aprecierea dacă S.A."Moldtelecom"are putere semnificativă pe piața dată, lucru care a rămas neschimbat.Acesta este mai degrabă colateral pentru constatarea PSP pe piața cu amănuntul. Notăm că în Analiza pieței 1 în iterația II ANRCETI a inclus criterii care ar fi întări sau ar diminua ipoteza că S.A."Moldtelecom" are putere semnificativă pe piața dată.

Totodată menționăm că neinclusiunea în Analiza pieței 1 a criteriului menționat nu aduce atingere concluziei ANRCETI cu privire la deținerea puterii semnificative pe piața dată de către S.A."Moldtelecom".

Comentariul Arax-Impex :

Următoarea noastră critică vizează același capitol "Analiza în detaliu a pieței", și anume argumentarea concluziei trase pe marginea pct.3.2.7. *Circumstanțele care determină stabilirea prețurilor pe piață.*

În acest sens, compania Arax-Impex își prezintă dezacordul parțial cu analiza criteriului sus menționat și prezintă comentarii suplimentare la acest capitol.

Analiza pieții efectuată în 2011 descria pe deplin situația reală a lucrurilor pe când prezenta analiză evită să prezinte circumstanțele complexe în care se stabilesc prețurile pe piață și ascunde una dintre cele mai importante probleme de stabilire și/sau replicare a prețurilor cu amănuntul de către furnizorii alternativi în raport cu SA"Moldtelecom".

Este notoriu faptul că Moldtelecom prestează serviciile de telefonie fixă locală sub nivelul costurilor. Aceasta se datorează faptului că Moldtelecom recurge la subvenționarea încrucișată între servicii. Pierderile Moldtelecom din furnizarea sub cost a serviciilor locale (inclusiv tarifele pentru abonament și pentru convorbiri locale) sunt acoperite din contul serviciilor internaționale de intrare (în medie câte circa 25 lei lunar per fiecare linie de abonat, ce reprezintă sumă subvenționată).

În același timp, furnizorii alternativi sunt lipsiți cu desăvârșire de posibilitatea obținerii unor resurse suplimentare, serviciul de terminare a apelurilor internaționale fiind monopolizat de SA "Moldtelecom . În aceste condiții ceilalți furnizori de telefonie fixă sunt situați în poziție non-competitivă, fiind nevoiți să replice tarifele sub cost ale Moldtelecom,fără a avea o sursă suplimentară de venit care le-ar permite subvenționarea la rândul său a serviciilor sale așa cum procedează Moldtelecom.

Odată ce ceilalți furnizori nu au posibilitate să subvenționeze în aceeași măsură

serviciile lor cu amănuntul din contul apelurilor internaționale, aceasta îi dezavantajează, fiind creată o situație de piață denaturată, iar dezvoltarea concurenței fiind împiedicată.

Legislația națională cere ca tarifele să fie orientate la costuri, iar practicile anticoncurențiale sunt considerate neloiale. Astfel art. 21 al Legii comunicațiilor electronice cere ca tarifele să fie orientate la costuri. În același timp Art. 3 din Legea concurenței Nr. 183 din 11.07.2012 prevede că Statul recunoaște concurența loială drept unul dintre factorii fundamentali ai dezvoltării economiei. În domeniul concurenței, statul promovează o politică de asigurare a activității de întreprinzător libere și de protecție a concurenței loiale. Prin art. 11 al aceleiași legi, tarifele joase (cele cu amănuntul ale Moldtelecom), sunt considerate abuz de situația dominantă, astfel de practici fiind interzise.

Mențiunea despre aplicarea Hotărârii ANRTI nr. 12/1 din 26.12.2002 este binevenită însă nu răspunde pe deplin situației analizate. În opinia noastră, chiar dacă primele etape au permis majorarea procentului de acoperire a costurilor serviciilor locale, celelalte etape de rebalansare sunt mult întârziate și nu vor atinge așteptările mizate.

Cât privește indicarea unor date din rapoartele financiare publicate de S.A. "Moldtelecom" considerăm că prin consemnarea acestor cifre Agenția face o analiză superficială și parțială evitând să menționeze din ce surse sunt acoperite celelalte 32% care au rămas neacoperite. În acest sens, ținând cont de principiul transparenței, coerenței, consecutivității și fundamentării științifice a concluziilor făcute, facem apel către Agenție să menționeze cu precizie că sursa de compensare a acestor costuri sunt serviciile de terminare a apelurilor internaționale.

Prin urmare, având în vedere cele sus descrise și ținând cont de faptul, că din data efectuării primei analize până în prezent, situația examinată nu s-a modificat câtuși de puțin, dimpotrivă s-a înrăutățit, solicităm ca Agenția să efectueze analiza complexă a cauzei stabilirii prețurilor și să includă cele invocate de compania „Arax-Impex”.

ANRCETI: Nu se acceptă

ANRCETI consideră argumentele aduse la criteriul "Circumstanțele care determină stabilirea prețurilor pe piață" suficiente pentru a întări concluzia de existență a puterii semnificative a S.A. "Moldtelecom" pe piața relevantă cu amănuntul a serviciilor de acces al utilizatorilor la rețeaua de telefonie în posturi fixe prin demonstrarea că tarifele S.A. "Moldtelecom" sunt stabile sub costuri, astfel având loc denaturarea concurenței prin stabilirea de tarife de ruinare (dumping).

În ceea ce privește serviciile de terminare a apelurilor (inclusiv veniturile obținute din furnizarea acestora) menționăm că acestea sunt servicii cu ridicata și reprezintă subiect de analiză pentru piața cu ridicata corespunzătoare (piața 3).

Comentariul Arax-Impex :

În cele ce urmează dorim să facem o remarcă și la capitolul 2.6.1 Barierele de

intrare și ieșire, mai exact la subpunctul 5) Bariere în calea schimbării furnizorilor de servicii de apeluri.

Deși, prin precedentă Analiză, Agenția a identificat o astfel de problemă, din cauza lipsei portabilității numerelor totuși, vedem că aceasta persistă chiar și în cazul implementării acestui serviciu. Pe lângă problemele identificate de Agenție considerăm, că una dintre cele mai dureroase chestiuni a rămas neexaminată. Aici ne referim la faptul că SA”Moldtelecom” nu asigură serviciul de portabilitate tuturor abonaților săi. Astfel, schimbarea furnizorului a rămas o problemă la fel de majoră cum era și acum 2 ani. În circumstanțele în care SA”Moldtelecom” nu și-a onorat angajamentele asumate încă în perioada de implementare a programului de portabilitate de schimbare a stațiilor telefonice analogice, o bună parte din abonați sunt lipsiți de dreptul său de a-și schimba furnizorul, fiind astfel discriminați în raport cu alți abonați. Pe de altă parte, toți furnizorii alternativi ce au semnat un acord cu operatorul bazei de date centralizate au implementat portabilitatea fără careva restricții ceea ce situează Moldtelecom într-un avantaj concurențial nejustificat.

Având în vedere cele sus menționate, solicităm ca Agenția să introducă și să examineze problema sus descrisă ca fiind o barieră întâlnită de către utilizatorii finali la schimbarea serviciilor cel puțin în orizontul de timp cuprins de prezenta analiză.

ANRCETI:Se acceptă

Au fost efectuate completările corespunzătoare la punctul menționat din proiectul Analizei.